

U S T A W A
z dnia 1981 r.

K A R T A N A U C Z Y C I E L A

W uznaniu wysokiej rangi społecznej stanu nauczycielskiego oraz doniosłej roli nauczania i wychowania dla narodu i państwa socjalistycznego Sejm uchwala niniejszą ustawę.

Rozdział 1.

Postanowienia wstępne.

Art. 1.

Ustawie podlegają:

- 1/ nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni państwowych szkół i innych placówek oświatowych i szkoleniowych, wychowawczych, opiekuńczo-wychowawczych, utworzonych i działających na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania /Dz. U. Nr 32, poz. 160/,
- 2/ nauczyciele i wychowawcy placówek leczniczych, leczniczo-wychowawczych i leczniczo-opiekuńczych,
- 3/ nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich, rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych oraz szkół przy zakładach karnych,
- 4/ pracownicy pedagogiczni bibliotek szkolnych i pedagogicznych, ośrodków metodycznych i placówek poradnictwa wychowawczo-zawodowego,
- 5/ nauczyciele zatrudnieni w szkołach, placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, placówkach wychowawczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez związki spółdzielcze oraz organizacje /instytucje/ społeczne prowadzące statutową działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne,

- 6/ nauczyciele zatrudnieni w organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w zakresie ustalonym ustawą.

Art. 2.

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i pożarnictwa:

- 1/ zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i resortu spraw wewnętrznych,
- 2/ wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem i resortem spraw wewnętrznych na stanowiskach wymienionych w art. 1.

Art. 3.

Ilekroć w ustawie mowa o :

- 1/ nauczycielach bez bliższego określenia - należy przez to rozumieć nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 pkt 1-5,
- 2/ szkołach bez bliższego określenia - należy przez to rozumieć szkoły i inne placówki wymienione w art. 1 pkt 1-5,
- 3/ organach nadzorujących szkołę - należy przez to rozumieć:
 - a/ terenowy organ administracji państwowej odpowiedniego stopnia - w stosunku do szkół podporządkowanych tym organom,
 - b/ właściwego ministra lub wyznaczoną przez niego podległą mu jednostkę organizacyjną - w stosunku do szkół nie podporządkowanych terenowym organom administracji państwowej,
 - c/ prowadzące statutową działalność oświatowo-wychowawczą lub kształcenie artystyczne zarządy główne związków spółdzielczych i organizacji lub instytucji społecznych albo upoważnione przez nie ich jednostki organizacyjne - w stosunku do szkół prowadzonych przez te związki, organizacje i instytucje,
- 4/ zainteresowanych ministrach bez bliższego określenia - należy przez to rozumieć również prezesów lub przewodniczących central

związków spółdzielczych i organizacji lub instytucji społecznych prowadzących statutową działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne.

Art. 4.

Minister Oświaty i Wychowania może za zgodą Prezesa Rady Ministrów rozciągnąć przepisy niniejszej ustawy lub niektóre jej postanowienia na:

- 1/ nauczycieli szkół niepaństwowych i innych niepaństwowych placówek oświatowo-wychowawczych oraz zakładów i placówek szkolących,
- 2/ pracowników uspołecznionych zakładów pracy pełniących funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu lub prowadzących pracę wychowawczą z młodocianymi pracownikami w placówkach zbiorowego zakwaterowania,
- 3/ pracowników pedagogicznych zatrudnionych na stanowiskach nauczycieli w ośrodkach szkolenia i doskonalenia kadr oraz ośrodkach szkolenia zawodowego.

Rozdział 2.

Obowiązki nauczycieli.

Art. 5.

1. Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powinien:
 - 1/wychowywać młodzież w duchu: umiłowania ojczyzny, socjalistycznych zasad współżycia społecznego, sprawiedliwości społecznej, praworządności, braterstwa ludzi pracy całego świata,
 - 2/krzewić ideały pokoju i zrozumienia między narodami,
 - 3/przekazywać gruntowną wiedzę i dbać o wszechstronny rozwój osobowości i wychowanków,
 - 4/kształtować postawy czynnego współuczestnictwa w życiu środowiska, kraju i narodu,
 - 5/kształtować pozytywną motywację i szacunek dla pracy, poczucie odpowiedzialności i dyscypliny społecznej,

- 6/ współdziałać w zakresie realizacji zadań dydaktycznych i wychowawczo-opiekuńczych szkoły z rodzicami lub opiekunami uczniów,
 - 7/ dbać o bezpieczeństwo uczniów powierzonych jego opiece,
 - 8/ wzbogacać swoją wiedzę i umiejętności zawodowe,
 - 9/ współdziałać w kształtowaniu w zespole nauczycielskim właściwej atmosfery, sprzyjającej realizacji zadań szkoły,
 - 10/ strzec powagi stanu nauczycielskiego, dbać o dobre imię szkoły,
 - 11/ zachować bezstronność w ocenie uczniów,
 - 12/ rzetelnie realizować podstawowe funkcje szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, mając na uwadze osiągnięcie pełni rozwoju osobowości ucznia i własnej,
 - 13/ zachowywać tajemnicę służbową i przestrzegać dyscyplinę pracy.
2. Nauczyciel powinien przestrzegać zarządzeń i wytycznych organów nadzorujących szkołę oraz poleceń przełożonych. Jeżeli polecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela sprzeczne z prawem, godzi w interes społeczny albo zawiera znamiona pomyłki, obowiązany jest on przedstawić swoje zastrzeżenia przełożonemu, a w razie potwierdzenia polecenia na piśmie nauczyciel obowiązany jest je wykonać, jednak może zawiadomić o zastrzeżeniach organ nadzorujący szkołę.
 3. Praca nauczyciela podlega ocenie, której zasady i tryb określi, w drodze rozporządzenia, Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 6.

1. Szkołą kieruje dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej oraz opiekunem młodzieży uczącej się w szkole.
2. Nauczyciel, któremu powierza się funkcje kierownicze w szkole, poza obowiązkami wymienionymi w art. 5 ust. 1 wykonuje ponadto dodatkowe zadania określone przez Ministra Oświaty i Wychowania w porozu-

mieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 7.

1. Nadzór pedagogiczny sprawują nauczyciele zatrudnieni w organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych oraz dyrektorzy szkół i inni nauczyciele pełniący funkcje kierownicze w szkołach.
2. Szczegółowy wykaz stanowisk oraz zakres obowiązków, uprawnień i kwalifikacji nauczycieli, o których mowa w ust. 1, oraz zasady sprawowania nadzoru pedagogicznego określa, w drodze rozporządzenia, Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a w stosunku do nauczycieli sprawujących nadzór pedagogiczny nad szkołami artystycznymi - Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

Rozdział 3.

Wymagania kwalifikacyjne

Art. 8.

1. Stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która:
 - 1/ posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym,
 - 2/ reprezentuje właściwą postawę moralną,
 - 3/ spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.
2. Minister Oświaty i Wychowania - a Minister Kultury i Sztuki w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych - w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określi, w drodze rozporządzenia, szczególne kwalifikacje wymagane od nauczycieli oraz szkoły i przypadki, w których można odstąpić od wymogu posiadania wyższego wykształcenia.
3. Minister Kultury i Sztuki może określić szkoły i inne placówki kształcenia artystycznego, w których stanowiska nauczycieli mogą zajmować osoby, które ukończyły szkołę artystyczną II stopnia w zakresie kierunku odpowiadającego nauczanyim przedmiotom.

Art. 9.

W sprawach kwalifikacji nauczycieli w zakresie dyscyplin artystycznych mają również zastosowanie odpowiednie przepisy dotyczące wyższych szkół artystycznych.

Rozdział 4.

Nawiązanie, zmiany i rozwiązanie stosunku pracy.

Art. 10.

1. Stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie mianowania lub umowy o pracę.

2. Stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się przez mianowanie, jeżeli:

1/ posiada obywatelstwo polskie,

2/ posiada wymagane kwalifikacje do zajmowania danego stanowiska,

3/ ma być zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć na czas nie określony,

4/ bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata pracę pedagogiczną w pełnym wymiarze zajęć, która została pozytywnie oceniona przez organ zatrudniający przy współudziale dyrektora szkoły. Organ zatrudniający ma obowiązek dokonania oceny pracy nauczyciela nie później niż w trzecim roku jego pracy.

Jeżeli w okresie trzech lat od dnia zatrudnienia nauczyciela organ zatrudniający nie dopełnił obowiązku oceny jego pracy, a nauczyciel spełnił pozostałe warunki wymagane do mianowania, to organ zatrudniający jest obowiązany mianować nauczyciela.

3. Z nauczycielem, który nie spełnia warunków określonych w ust. 2, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę.

4. Zatrudnienie nauczyciela na czas określony może nastąpić jedynie wtedy, gdy taka potrzeba wynika z organizacji nauczania lub gdy chodzi o zastępstwo nieobecnego nauczyciela.

5. Przepisy ust. 3 i 4 mają zastosowanie również do osób, dla których praca w szkole jest dodatkowym zatrudnieniem.

Art. 11.

Nauczycieli mianuje lub zawiera z nimi umowę o pracę organ nadzorujący bezpośrednio szkołę, w której nauczyciel ma być zatrudniony, w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły lub na jego wniosek.

Art. 12.

Stosunek pracy na podstawie mianowania nawiązuje się z dniem określonym w akcie mianowania, a jeżeli tego dnia nie określono - z dniem doręczenia tego aktu.

Art. 13.

Akt mianowania i umowa o pracę powinny w szczególności określić:

- 1/ stanowisko i miejsce pracy,
- 2/ termin rozpoczęcia pracy,
- 3/ wynagrodzenie lub zasady jego ustalania.

Art. 14.

Przy mianowaniu na stanowisko nauczyciela osoba mianowana składa ślubowanie, którego brzmienie i tryb składania ustala właściwy minister.

Art. 15.

Nauczyciel jest obowiązany przystąpić do pracy w terminie oznaczonym w akcie mianowania lub w umowie o pracę. Jeżeli nowo zatrudniony nauczyciel nie usprawiedliwi w ciągu 6 dni swojego nieprzystąpienia do pracy, mianowanie lub umowa o pracę traci ważność, chyba że szczególne przepisy stanowią inaczej.

Art. 16.

1. Pełnienie funkcji kierowniczej w szkole może być powierzzone tylko nauczycielom i mianowanemu.
2. Organ nadzorujący szkołę powierza pełnienie funkcji kierowniczych czynnym nauczycielom tej samej lub innej szkoły.

3. Organ nadzorujący szkołę, który powierza nauczycielowi pełnienie funkcji kierowniczej w szkole, może odwołać go z tej funkcji w każdym czasie za 3-miesięcznym uprzedzeniem.
4. Szczegółowe warunki wymagane od kandydatów do pełnienia funkcji kierowniczej w szkole, tryb powierzania i odwoływania z tych funkcji oraz rolę rad pedagogicznych w tym zakresie określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a w odniesieniu do szkół artystycznych - Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.
5. Nauczycielom, którym powierzono pełnienie funkcji kierowniczej w szkołach, przysługują - w zależności od pełnionej funkcji - tytuły służbowe: dyrektora, wicedyrektora lub kierownika.
6. Nauczycieli mianowanych można zatrudniać w naczelnym /centralnym/ i terenowych organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.
7. Kuratorów i wicekuratorów oświaty i wychowania powołuje i odwołuje Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z właściwymi wojewodami lub prezydentami miast stopnia wojewódzkiego.
8. Inspektorów oraz zastępców inspektorów oświaty i wychowania powołuje i odwołuje - a funkcje gminnych dyrektorów szkół i ich zastępców powierza - kurator oświaty i wychowania w porozumieniu z właściwym naczelnikiem gminy, miasta i gminy lub naczelnikiem /prezydentem/ miasta lub dzielnicy.
9. Nauczyciele, o których mowa w ust. 6-8, z wyjątkiem gminnych dyrektorów szkół i ich zastępców, otrzymują urlop bezpłatny na czas zajmowania stanowisk, o których mowa w tych ustępach.

Art. 17.

1. Nauczyciel mianowany może być przeniesiony na własną prośbę lub z urzędu za jego zgodą na inne stanowisko w tej samej lub innej szkole, w tej samej lub innej miejscowości na takie samo lub inne stanowisko.

2. W razie gdy zachodzą zmiany organizacyjne, powodujące całkowitą lub częściową likwidację szkoły, uniemożliwiające dalsze zatrudnienie nauczyciela w szkole na zajmowanym stanowisku, można przenieść nauczyciela mianowanego bez jego zgody w ramach tej szkoły na inne stanowisko albo do innej szkoły w tej samej lub innej miejscowości na obszarze tego samego województwa /miasta stopnia wojewódzkiego/ - na to samo lub inne stanowisko.
3. Przeniesienie nauczyciela z urzędu za jego zgodą oraz w trybie określonym w ust. 2 do innej miejscowości może nastąpić pod warunkiem:
 - 1/ zapewnienia nauczycielowi w nowym miejscu pracy odpowiedniego do jego stanu rodzinnego mieszkania oraz miejsca pracy dla współmałżonka, jeśli jest on nauczycielem,
 - 2/ przyznania nauczycielowi, oprócz zwrotu kosztów przeniesienia na zasadach określonych w art. 18 ust. 1, zasiłku osiedleniowego w wysokości dwumiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego z dodatkami.
4. W razie wniesienia przez nauczyciela odwołania w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji o przeniesieniu - przeniesienie nie może nastąpić przed rozstrzygnięciem tego odwołania przez właściwego ministra.
5. Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio przy przeniesieniu nauczyciela do szkoły nadzorowanej przez inny organ, a przepis ust. 3 - również w razie przejścia nauczyciela za jego zgodą do pracy w terenowych organach administracji państwowej.

Art. 18.

1. W razie przeniesienia nauczyciela przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia według zasad określonych w odrębnych przepisach dla pracowników urzędów państwowych.
2. Nauczyciela zmieniającego miejsce zamieszkania w związku z przeniesieniem należy zwolnić od pełnienia obowiązków służbowych na odpowiedni okres czasu, uwzględniając jego warunki rodzinne i warunki

komunikacyjne towarzyszące przeniesieniu.

3. Przeniesienia, o których mowa w art. 17 ust. 2, dokonuje - po uzyskaniu zgody zakładowej organizacji związkowej właściwego związku - właściwy miejscowo terenowy organ administracji państwowej stopnia wojewódzkiego w stosunku do nauczycieli szkół podporządkowanych terenowym organom administracji państwowej, a w stosunku do nauczycieli szkół nie podporządkowanych terenowym organom administracji państwowej - właściwy minister.

Art. 19.

Nauczyciel może być zobowiązany do pracy w innej szkole w tej samej miejscowości na tym samym lub innym stanowisku w celu uzupełnienia obowiązującego wymiaru zajęć dydaktycznych /wychowawczych/ w wymiarze nie większym niż 1/2 etatu.

Art. 20.

1. Nauczyciel może być przeniesiony w zasadzie z dniem rozpoczęcia roku szkolnego. Przeniesienia w ciągu roku szkolnego mogą być dokonywane jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Decyzje o przeniesieniach nauczycieli na inne miejsca służbowe lub na inne stanowisko powinny być doręczone przed dniem 1 czerwca.
2. Decyzje o przeniesieniach wydane na podstawie art. 17 ust. 2 powinny być doręczone zainteresowanemu na 6 miesięcy przed terminem przeniesienia. Decyzja doręczona w terminie krótszym jest nieważna z mocy prawa.

Art. 21.

1. Z mianowanym nauczycielem należy rozwiązać stosunek pracy:
 - 1/ na wniosek nauczyciela,
 - 2/ w razie czasowej niezdolności nauczyciela do pracy spowodowanej jego chorobą, jeżeli okres tej choroby przekracza 1 rok; w szczególnie uzasadnionych wypadkach po stwierdzeniu przez komisję lekarską poprawy stanu zdrowia i możliwości powrotu do pracy -

okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą, może być przedłużony ponad 1 rok, nie dłużej jednak niż do dwóch lat, licząc łącznie okres choroby i urlopu dla poratowania zdrowia,

- 3/ w razie orzeczenia przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia trwałej niezdolności nauczyciela do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku,
 - 4/ z końcem roku szkolnego, w którym nauczyciel osiągnął wiek emerytalny, jeżeli okres zatrudnienia uniemożliwia mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. Jeżeli z osiągnięciem wieku emerytalnego nauczyciel nie uzyskał prawa do emerytury, nie należy rozwiązywać z nim stosunku pracy, aż do czasu uzyskania tego prawa, w okresie nie dłuższym jednak niż 5 lat od osiągnięcia wieku emerytalnego. Organ nadzorujący szkołę uprawniony do mianowania może za zgodą nauczyciela przedłużyć okres zatrudnienia w wypadkach uzasadnionych potrzebami kadrowymi,
 - 5/ w razie stwierdzenia niewywiązywania się przez nauczyciela z obowiązków służbowych.
2. Wniosek o rozwiązanie stosunku pracy powinien być zgłoszony przez mianowanego nauczyciela na piśmie, nie później niż na 3 miesiące przed rozpoczęciem ferii letnich. Rozwiązanie stosunku pracy w mianowanym nauczycielem na jego wniosek następuje z dniem 31 sierpnia. W szkole, w której zajęcia trwają cały rok kalendarzowy stosunek pracy może być rozwiązany przez mianowanego nauczyciela w każdym czasie za uprzednim 3-miesięcznym wypowiedzeniem.
 3. Skierowanie nauczyciela na badania przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia może nastąpić z inicjatywy nauczyciela albo z urzędu w każdym czasie przez organ właściwy w myśl art. 11; nie usprawiedliwione niezgłoszenie się nauczyciela skierowanego z urzędu na badania upoważnia właściwy organ nadzorujący szkołę do rozwiązania stosunku pracy.
 4. Rozwiązanie stosunku pracy w trybie określonym w ust. 1 pkt 4 powinno nastąpić za uprzednim 3-miesięcznym wypowiedzeniem.

5. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem z powodu niewywiązywania się z obowiązków służbowych następuje z końcem roku szkolnego, za trzymiesięcznym wypowiedzeniem na piśmie, po otrzymaniu przez nauczyciela dwukrotnie w odstępie nie krótszym niż jeden, a nie dłuższym niż półtora roku, niezadowolającej oceny pracy w trybie określonym w art. 22.
6. Stosunek pracy może być rozwiązany z nauczycielem także w trybie porozumienia stron.

Art. 22.

1. Niezadowolającą ocenę pracy ustala organ bezpośrednio nadzorujący szkołę na podstawie opinii dyrektora szkoły i swojego przedstawiciela.
2. Organ bezpośrednio nadzorujący szkołę jest obowiązany zawiadomić nauczyciela o niezadowolającej ocenie jego pracy, podając uzasadnienie z jednoczesnym ostrzeżeniem, że następna niezadowolająca ocena spowoduje rozwiązanie stosunku pracy.
3. O ile ocena niezadowolająca nie została ustalona przez naczelną /centralną/ organ nadzorujący szkołę, nauczyciel ma prawo odwołać się w ciągu 14 dni od dnia powiadomienia o niesłusznej, jego zdaniem, ocenie, do władzy bezpośrednio wyższej od tej, która ustaliła ocenę.
4. W razie wniesienia odwołania przez nauczyciela od drugiej niezadowolającej oceny, rozwiązanie stosunku pracy nie może nastąpić przed rozstrzygnięciem tego odwołania.

Art. 23.

1. Z mianowanym nauczycielem można rozwiązać stosunek pracy w razie:
 - 1/ zniesienia lub przekształcenia szkoły albo przeprowadzenia w szkole istotnych zmian organizacyjnych, gdy nie ma możliwości zatrudnienia go w tej samej lub innej szkole - w tej samej lub innej miejscowości; w tym wypadku należy zaproponować nauczycielowi pracę zgodną z jego kwalifikacjami lub udzielić mu na jego wniosek urlopu bezpłatnego na zasadach określonych w art. 70,
 - 2/ niezastosowania się nauczyciela do zarządzenia o przeniesieniu

w trybie określonym w art. 17 ust. 2.

2. Rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 1 następuje z mianowanym nauczycielem za uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem, dokonanym na piśmie, z podaniem motywów rozwiązania stosunku pracy i po uprzednim uzyskaniu zgody zakładowej organizacji związkowej właściwego związku zawodowego.

Art. 24.

Decyzję o rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie art. 21-23 wydaje organ uprawniony do mianowania w trybie określonym w tych artykułach.

Art. 25.

1. Stosunek pracy mianowanego nauczyciela rozwiązuje się z mocy prawa w razie:
 - 1/ prawomocnego ukarania w trybie dyscyplinarnym karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy lub wydalenia z zawodu nauczycielskiego,
 - 2/ prawomocnego skazania na karę utraty praw publicznych albo prawa wykonywania zawodu,
 - 3/ upływu trzymiesięcznego okresu tymczasowego aresztowania, z uwzględnieniem zasad Kodeksu pracy,
 - 4/ upływu trzymiesięcznego okresu odbywania kary pozbawienia wolności,
 - 5/ stwierdzenia, że mianowanie nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów.
2. Rozwiązanie stosunku pracy w wypadkach określonych w ust. 1 stwierdza organ uprawniony do zatrudnienia nauczyciela.

Art. 26.

1. Umowa o pracę zawarta z nauczycielem na czas nie określony może być rozwiązana przez organ uprawniony do jej zawarcia z końcem roku szkolnego za trzymiesięcznym wypowiedzeniem.
Warunek rozwiązywania umów o pracę z końcem roku szkolnego nie

dotyczy nauczycieli szkół, w których trwają zajęcia cały rok kalendaryzowy.

2. Umowa o pracę zawarta z nauczycielem może być rozwiązana w każdym czasie i bez wypowiedzenia w razie niezdolności nauczyciela do pracy z powodu jego choroby trwającej dłużej niż 1 rok.

Art. 27.

1. Nauczycielowi mianowanemu, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 21 ust. 1 pkt 3 i art. 23 ust. 1 pkt 1 przysługuje się jednorazową odprawę pieniężną w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego ostatnio pobieranego w czasie trwania stosunku pracy - za każdy pełny rok pracy nauczycielskiej, zaliczanej do okresów pracy pedagogicznej w myśl przepisów wydanych na podstawie art. 35, nie przekraczającą jednak 6-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.
2. Nauczycielowi mianowanemu, z którym rozwiązuje się stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 70 ust. 2 i któremu właściwy organ nadzorujący szkołę nie zaproponował pracy zgodnie z jego kwalifikacjami, przysługuje się jednorazową odprawę na zasadach określonych w ust. 1, nie przekraczającą jednak:
 - 1/ 3-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej nie przekroczył 10 lat,
 - 2/ 6-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej przekroczył 10 lat.
3. Nauczycielowi mianowanemu i przechodzącemu na emeryturę przysługuje się odprawę w wysokości dwumiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy.

Rozdział 5.

Warunki pracy i wynagrodzenie.

Art. 28.

1. Organ nadzorujący szkołę zobowiązany jest zapewnić w szkole podstawo-

we warunki do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych.

2. Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określi podstawowe warunki pracy, o których mowa w ust.1.

Art.29.

1. Wynagrodzenie nauczycieli składa się z wynagrodzenia zasadniczego i dodatków.
2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego uzależniona jest od posiadanego przez nauczyciela poziomu wykształcenia i stażu pracy pedagogicznej, a dodatków - od wykonywanej funkcji, zajmowanego stanowiska, warunków pracy i osiągniętych wyników pracy.

Art. 30.

1. Nauczyciel awansuje do wyższego szczebla wynagrodzenia zasadniczego co 2 lata.
Okres wyczekiwania na osiągnięcie najwyższego szczebla wynagrodzenia nie może przekraczać 30 lat pracy pedagogicznej.
2. Począwszy od dnia 1 stycznia 1984 r. średnia płaca nauczycieli nie powinna być niższa od średniej płacy pracowników inżynieryjno-technicznych zatrudnionych w przemyśle. Zasady porównywania poziomu tych płac określają Ministrowie : Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Oświaty i Wychowania.

Art. 31.

1. Dodatek funkcyjny otrzymują nauczyciele, którym powierzono pełnienie funkcji kierowniczych.
2. Dodatek funkcyjny otrzymują również nauczyciele, którym powierzono obowiązki kierownicze w zastępstwie. W tych wypadkach prawo do dodatku powstaje od pierwszego dnia miesiąca po upływie jednomiesięcznego okresu pełnienia tych obowiązków i gaśnie z dniem pierwszym miesiąca następującego po zaprzestaniu pełnienia tych obowiązków.

Art. 32.

1. Nauczycielom przysługuje dodatek za wysługę lat, wypłacany w okresach miesięcznych w wysokości:
 - 1/ po 5 latach pracy - 5 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego,
 - 2/ po 10 latach pracy - 10 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego,
 - 3/ po 15 latach pracy - 15 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego,
 - 4/ po 20 latach pracy - 20 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.
2. Uprawnienie do dodatków wymienionych w ust. 1 pkt 3 i 4 przysługuje od dnia 1 stycznia 1983 r., a wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 2 - od dnia 1 stycznia 1984 r.
3. Zasady przyznawania dodatków za wysługę lat, w tym również okresy zatrudnienia uprawniające do tych dodatków, określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 33.

1. Nauczyciele pracujący w warunkach trudnych albo warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych otrzymują dodatek.
2. Wykaz prac oraz warunków szkodliwych dla zdrowia, z oznaczeniem stopnia ich szkodliwości, stanowiących podstawę do przyznania dodatku oraz szczegółowe zasady wypłaty tego dodatku określi Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Oświaty i Wychowania.
3. Wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy stanowiących podstawę do przyznania dodatku oraz szczegółowe zasady wypłaty tego dodatku określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych i zainteresowanymi ministrami.

Art. 34.

1. W szczególnych wypadkach podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania oraz zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nauczyciel może być zobowiązany do odpłatnej pracy w godzinach nadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć 1/4 obowiązującego tygodniowego wymiaru zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin nadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą.
2. Przez godzinę nadwymiarową rozumie się przepracowaną godzinę zajęć dydaktycznych lub wychowawczych powyżej obowiązującego tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych lub wychowawczych.
3. Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela.
4. Szczegółowe zasady wynagradzania z tytułu godzin nadwymiarowych za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy, nie przekraczający jednego tygodnia, określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.
5. Kobiety w ciąży lub mającej na utrzymaniu dziecko do lat 4 nie wolno zatrudniać w godzinach nadwymiarowych bez jej zgody.

Art. 35.

Wysokość stawek wynagrodzenia zasadniczego, dodatków, wynagrodzenia za zajęcia dodatkowe, zasady zaszeregowania i przyznawania dodatków do wynagrodzenia nauczycieli określi Rada Ministrów, z tym że wynagrodzenie za zajęcia dodatkowe: wychowawstwo klasy oraz prowadzenie kół zainteresowań lub kół przedmiotowych, przysługuje począwszy od dnia 1 stycznia 1983 r.

Art. 36.

Określone w ustawie i przepisach wydanych na podstawie art. 35 wynagrodzenie zasadnicze nauczycieli, wszystkie dodatki, wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe, wynagrodzenie dodatkowe za zajęcia dydaktycz-

ne i nagrody wolne są od podatku od wynagrodzeń.

Art. 37.

Nauczyciel nabywa prawo do wynagrodzenia od dnia nawiązania stosunku pracy.

Art. 38.

1. Zmiana wysokości wynagrodzenia w czasie trwania stosunku pracy z powodu awansu lub innych przyczyn następuje z dniem pierwszym najbliższego miesiąca kalendarzowego, jeżeli awans lub inne przyczyny nie nastąpiły od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.
2. W razie zmiany miejsca pracy, pociągającej za sobą zmianę wysokości wynagrodzenia, prawo do wynagrodzenia odpowiadającego nowemu miejscu pracy przysługuje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po objęciu obowiązków pracowniczych w nowym miejscu pracy, jeżeli objęcie tych obowiązków nie nastąpiło od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.

Art. 39.

Prawo do wynagrodzenia gaśnie:

- 1/ w razie śmierci nauczyciela - z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiła śmierć,
- 2/ w razie rozwiązania stosunku pracy - z dniem, w którym stosunek pracy ustał.

Art. 40.

Nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia za czas usprawiedliwionej nieobecności, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 41.

1. Wynagrodzenie nauczycieli, z wyjątkiem należności wymienionych w ust. 2, wypłaca się miesięcznie z góry, w pierwszym dniu każdego miesiąca. Jeżeli dzień ten jest wolny od zajęć służbowych - wypłata wynagrodzenia następuje w ostatnim dniu roboczym poprzedniego miesiąca.

2. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe oraz inne wynagrodzenia, których wymiar może być ustalony jedynie na podstawie już wykonanych prac, wypłaca się miesięcznie lub jednorazowo z dołu.

Art. 42.

1. Tygodniowy - obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych /wychowawczych/ nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć ustala się, według niżej podanej tabeli:

Lp.	Stanowisko - rodzaj szkoły	Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych /wychowawczych/
1	Nauczyciele przedszkolni, z wyjątkiem nauczycieli pracujących z grupami dzieci 6-letnich	25
2	Nauczyciele przedszkoli i innych placówek przedszkolnych pracujących z grupami dzieci 6-letnich	22
3	Nauczyciele: przedszkoli specjalnych i ćwiczeń, szkół podstawowych, szkół ćwiczeń, szkół specjalnych, liceów ogólnokształcących, przedmiotów teoretycznych w szkołach zawodowych, szkołach zawodowych specjalnych i szkolenia rzemieślniczego w zakładach dla nieletnich, przedmiotów artystycznych i ogólnokształcących w szkołach artystycznych i innych placówkach kształcenia artystycznego	18
4	Nauczyciele studium: wychowania przedszkolnego, kulturalno-oświatowego i bibliotekarskiego oraz nauczyciele przedmiotów teoretycznych w pedagogicznych studiach technicznych	15
5	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół	22
6	Wychowawcy świetlic szkolnych i pół-internatów /z wyjątkiem wychowawców świetlic szkół specjalnych/	26

Lp.	Stanowisko - rodzaj szkoły	Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych /wychowawczych/
7	Wychowawcy internatów, burs, ogrodów jordanowskich, świetlic dworcowych, stałych szkolnych schronisk młodzieżowych	30
8	Wychowawcy ośrodków szkolno-wychowawczych	28
9	Wychowawcy zakładów opiekuńczych i wychowawczych w:	
	a/ domach dziecka i zakładach leczniczo-opiekuńczych dla dzieci	26
	b/ domach wczasów dziecięcych - w tym na zajęcia dydaktyczne	26 10
	c/ zakłady specjalne, leczniczo-wychowawcze, zakłady rehabilitacji zawodowej inwalidów, placówki wychowawcze i specjalne, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, świetlice szkół specjalnych, pogotowia opiekuńcze, rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne	24
10	Pracownicy pedagogiczni poradni wychowawczo-zawodowych, psycholodzy zatrudnieni w placówkach oświatowo-wychowawczych	20
11	Nauczyciele pałaców młodzieży, młodzieżowych domów kultury, ognisk pracy pozaszkolnej, pozaszkolnych placówek specjalistycznych, międzyszkolnych ośrodków sportowych:	
	a/ nauczyciele prowadzący bezpośrednią pracę z dziećmi i młodzieżą systemem pracownianym	18
	b/ nauczyciele prowadzący inne rodzaje zajęć	32
	c/ nauczyciele - instruktorzy gabinetów metodycznych	28

Lp.	Stanowisko - rodzaj szkoły	Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych / wychowawczych/
12	Bibliotekarze bibliotek szkolnych	30
13	Bibliotekarze bibliotek pedagogicznych	35
14	Centralny Ośrodek Pedagogiczny Szkolnictwa Artystycznego	30
15	Pedagodzy szkolni	28
16	Centralny Ośrodek Metodyczny Poradnictwa Wychowawczo-Zawodowego	2 - 6

2. Wymiar godzin zajęć dydaktycznych /wychowawczych/ określony w ust. 1 obowiązuje od dnia 1 września 1983 r. Do tego czasu obowiązuje wymiar godzin zajęć dydaktycznych /wychowawczych/ określony w przepisach dotychczasowych.
3. Oprócz prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w obowiązującym tygodniowym wymiarze - nauczyciel obowiązany jest:
 - 1/ do prac związanych bezpośrednio z organizacją procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego-w ramach przysługującego mu wynagrodzenia zasadniczego,
 - 2/ do prowadzenia innych dydaktyczno-wychowawczych zajęć dodatkowych - odpłatnie.Przydziału prac i zajęć, o których mowa w pkt 1 i 2, dokonuje dyrektor szkoły po uzgodnieniu z radą pedagogiczną.
4. Wykaz prac i zajęć, o których mowa w ust. 3, określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.
5. Nauczyciel, dla którego ustalony plan zajęć w pewnych okresach roku szkolnego nauki nie wyczerpywał obowiązującego tego nauczyciela wymiaru zajęć dydaktycznych, powinien nauczać w odpowiednio większej liczbie godzin w innych okresach danego roku szkolnego. Praca wykonywana zgodnie z tak ustalonym planem zajęć nie jest pracą

w godzinach ponadwymiarowych.

6. Dyrektorom i wicedyrektorom szkół oraz nauczycielom pełniącym inne funkcje kierownicze w szkołach obniża się wymiar obowiązkowych zajęć określony w ust. 1 w rozmiarach uzależnionych od wielkości i rodzaju szkoły oraz warunków pracy.

Powyższe dotyczy również nauczycieli, którzy pełnią funkcje kierownicze w zastępstwie nauczycieli, którym powierzono pełnienie tych funkcji oraz wicedyrektorów.

Zasady udzielania i rozmiar zniżek, o których mowa wyżej, określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a w odniesieniu do szkół artystycznych - Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

7. Obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli szkół nie wymienionych w ust. 1, w tym również nauczycieli szkół zaocznych, nauczycieli nauczających przedmiotów w różnym wymiarze godzin oraz zasady zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w kształceniu zaocznym określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych i z zainteresowanymi ministrami.

Art. 43.

1. Właściwy minister albo upoważniony przez niego organ może obniżyć nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze godzin: wymiar godzin zajęć obowiązkowych na czas określony lub do odwołania ze względu na stan zdrowia, kształcenie się lub doskonalenie, wykonywanie pracy naukowej, albo prac zleconych przez władze szkolne, albo ze względu na szczególne warunki pracy nauczyciela w szkole.
2. Obniżenie wymiaru zajęć nie może spowodować zmniejszenia wynagrodzenia ani ograniczenia innych uprawnień nauczyciela.
3. Nauczyciel korzystający z obniżonego wymiaru godzin nie może mieć godzin ponadwymiarowych, z uwzględnieniem postanowień ust. 4.
4. Nauczyciele, o których mowa w art. 42 ust. 6, mogą - w uzasadnionych wypadkach spowodowanych potrzebami organizacyjnymi szkoły - podejmować pracę w godzinach ponadwymiarowych na zasadach i w wy-

miarze określonym przez Ministra Oświaty i Wychowania.

Art. 44.

1. Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określi szkoły, stanowiska oraz warunki, na których nauczyciel może być zobowiązany do realizowania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych /wychowawczych/ także w porze nocnej.
2. Za pracę w porze nocnej przysługuje odrębny dodatek określony w przepisach o wynagradzaniu nauczycieli.
3. Za zajęcia dydaktyczno-wychowawcze wykonywane w dniu wolnym od pracy nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach zamiast dnia wolnego - odrębne wynagrodzenie.
4. Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określi zasady wynagradzania za zajęcia dydaktyczno-wychowawcze wykonywane w dniach wolnych od pracy, o których mowa w ust. 3.

Art. 45.

1. Nauczyciel może poza swoimi zajęciami obowiązkowymi podjąć dodatkowe zatrudnienie zarobkowe, nie kolidujące z jego obowiązkami, po uprzednim uzyskaniu zezwolenia organu zatrudniającego po zasięgnięciu opinii dyrektora szkoły.
2. Przypadki, w których nie jest wymagane zezwolenie wymienione w ust. 1 oraz zasady udzielania zezwoleń określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 46.

1. Nauczyciele, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 - 5, mogą uzyskać stopnie specjalizacji zawodowej.

2. Szczegółowe zasady i warunki oraz tryb uzyskiwania stopni, o których mowa w ust. 1, określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 47.

Upowaznia się Radę Ministrów do dalszej poprawy warunków pracy nauczycieli.

Rozdział 6.

Nagrody i odznaczenia.

Art. 48.

1. Za wieloletnią pracę nauczyciele otrzymują nagrody jubileuszowe w wysokości:
 - 1/ za 20 lat pracy - 75 % wynagrodzenia miesięcznego,
 - 2/ za 25 lat pracy - 100 % wynagrodzenia miesięcznego,
 - 3/ za 30 lat pracy - 150 % wynagrodzenia miesięcznego.
2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, przysługują od dnia 1 stycznia 1984 r. Zasady przyznawania nagród jubileuszowych określi Rada Ministrów.

Art. 49.

Począwszy od dnia 1 stycznia 1983 r. przysługuje nauczycielom zakładowy fundusz nagród określony w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o zasadach tworzenia i podziału zakładowego funduszu nagród oraz zakładowych funduszy socjalnego i mieszkaniowego /Dz. U. Nr 27, poz. 150/ w wysokości: 3,0 % za 1983 r. i 8,5 % za lata następne.

Art. 50.

1. Tworzy się dodatkowy fundusz nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze. Wysokość tego funduszu określa Rada Ministrów.
2. Minister Oświaty i Wychowania określa zasady podziału funduszu oraz zasady przyznawania nagród, o których mowa w ust. 1.

Art. 51.

1. Nauczycielowi może być nadany:
 - a/ tytuł honorowy "Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej",
 - b/ "Medal Komisji Edukacji Narodowej".
2. Tytuł honorowy "Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej" nadaje Rada Państwa. "Medal Komisji Edukacji Narodowej" nadaje Minister Oświaty i Wychowania.
3. Rada Państwa określa szczegółowe zasady nadawania tytułu "Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej", tryb przedstawiania wniosków o nadanie tytułu, wzór odznaki tytułu oraz tryb jej wręczania i sposób noszenia. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Oświaty i Wychowania - przedstawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami - określi szczegółowe zasady nadawania "Medalu Komisji Edukacji Narodowej", tryb przedstawiania wniosków w tych sprawach, wzór medalu, tryb jego wręczania i sposób noszenia.

Art. 52.

1. Z tytułu dwudziestoletniej nienagannej pracy pedagogicznej przyznaje się nauczycielom Złoty Krzyż Zasługi.
2. Z tytułu trzydziestoletniej wyróżniającej pracy pedagogicznej organ zatrudniający nauczyciela występuje z wnioskiem o przyznanie Orderu Odrodzenia Polski.

Art. 53.

Tytuł honorowy "Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej" i "Medal Komisji Edukacji Narodowej" może być nadany żołnierzom oraz funkcjonariuszom Milicji Obywatelskiej i pożarnictwa, wymienionym w art. 2.

Rozdział 7.

Uprawnienia socjalne i urlopy.

Art. 54.

1. Nauczyciele zatrudnieni na terenie wszystkich wsi i miast liczących nie więcej niż 2000 mieszkańców oraz w miastach liczących od 2.000 do 5.000 mieszkańców określonych jako tereny deficytowe mają prawo do bezpłatnych mieszkań w miejscu pracy według norm zaludnienia nie niższych od obowiązujących i przeciętnego standardu mieszkań dla danej miejscowości. Włączenie wsi do miasta liczącego ponad 2.000 mieszkańców lub zaliczenie wsi w poczet miast albo zwiększenie się liczby mieszkańców w mieście do liczby ponad 2.000 nie pozbawia nauczyciela nabytego prawa do bezpłatnego mieszkania.
2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, winny być realizowane przede wszystkim przez przydzielanie nauczycielom mieszkań w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły lub pozostających w zarządzie terenowych organów administracji państwowej.
3. W razie braku mieszkań w budynkach wymienionych w ust. 2, terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego obowiązane są do zawierania umów o najem mieszkań dla nauczycieli z właścicielami mieszkań w miejscu ich pracy, a gdy to nie jest możliwe - w innej miejscowości, z której możliwy jest codzienny dojazd do pracy, za zwrotem przez ten organ kosztów dojazdu.
4. Jeżeli terenowy organ administracji państwowej nie może zrealizować uprawnienia nauczyciela do bezpłatnego mieszkania w sposób określony w ust. 2 i 3 lub też nauczyciel ten nie korzysta z przysługującego mu uprawnienia - organ ten obowiązany jest wypłacać nauczycielowi odpowiedni dodatek.
5. Wysokość dodatku, o którym mowa w ust. 4, oraz zasady jego wypłaty określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.
6. Uprawnienia określone w ust. 1 dla czynnych nauczycieli szkół na terenie wszystkich wsi i miast do 2.000 mieszkańców oraz w miastach

liczących od 2.000 do 5.000 mieszkańców określonych jako tereny deficytowe przysługują tym nauczycielom również po przejściu na emeryturę, jeżeli bezpośrednio przed tym pracowali na wymienionych terenach co najmniej 5 lat.

Warunek pięciu lat pracy nie jest wymagany od nauczycieli przeniesionych z urzędu na te tereny oraz nauczycieli-rencistów.

7. Nauczycielom zatrudnionym na terenach wszystkich wsi i miast do 2.000 mieszkańców oraz w miastach liczących od 2.000 do 5.000 mieszkańców określonych jako tereny deficytowe przysługuje od dnia 1 września 1983 r. odrębny dodatek miesięczny; wysokość i zasady wypłacania dodatku określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.
8. Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa tereny deficytowe, o których mowa w ust. 1, 6 i 7.

Art. 55.

Nauczycielom zatrudnionym na terenie wsi terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego zapewnią możliwość zakupu opału według norm ustalonych dla ludności miast oraz bezpłatną dostawę tego opału do mieszkań nauczycieli.

Art. 56.

1. Nauczyciel zatrudniony na terenie wsi ma prawo otrzymać do osobistego użytkowania jego i jego rodziny działkę gruntu szkolnego.
2. Terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego przydzielą - w miarę posiadanych możliwości - potrzebny obszar gruntu, o ile grunty szkolne nie wystarczają na realizację uprawnienia określonego w ust. 1, jednak o powierzchni nie większej niż 0,25 ha.

Art. 57.

Nauczyciele mają prawo do dodatkowej powierzchni mieszkalnej w postaci dodatkowej izby bez podwyższonego czynszu, a w wypadku gdy oboje współmałżonkowie są nauczycielami - do jednej dodatkowej izby.

Zasady przydziału dodatkowej powierzchni określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

Art. 58.

Mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły mogą być zajmowane tylko przez nauczycieli i pracowników zatrudnionych w szkołach.

Art. 59.

Dzieciom nauczycieli, przy równych z innymi dziećmi warunkach kwalifikacyjnych, przysługuje prawo pierwszeństwa w przyjęciach do przedszkoli, internatów, burs, domów studenckich, szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych. Uprawnienia te przysługują odpowiednio dzieciom osób wymienionych w art. 53.

Art. 60.

Uprawnienia określone w art. 55-57 zachowują nauczyciele również po przejściu na emeryturę lub rentę, a uprawnienia określone w art. 59 ich dzieci.

Art. 61.

1. Nauczyciele zatrudnieni po raz pierwszy bezpośrednio po studiach w szkołach wyższych lub po ukończeniu nauki w innych szkołach dających uprawnienia do pracy w zawodzie nauczyciela otrzymują jednorazowy zasiłek na zagospodarowanie się w wysokości dwumiesięcznego należnego im wynagrodzenia zasadniczego, jeśli podejmą pracę poza miejscem stałego zamieszkania.
2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, podlega zwrotowi, jeżeli nauczyciel rozwiąże stosunek pracy albo zostanie zwolniony z pracy z jego winy przed upływem trzech lat pracy. W uzasadnionych wypadkach - organ bezpośrednio nadzorujący szkołę może zwolnić nauczyciela w całości lub w części od obowiązku zwrotu zasiłku.

Art. 62.

Nauczycielowi pozostającemu w stosunku pracy, a także i po przejściu na emeryturę lub rentę inwalidzką oraz ich współmałżonkom przysługuje prawo do korzystania z ulgi taryfowej przy przejazdach kolejami na zasadach określonych przez Radę Ministrów.

Art. 63.

Nauczyciel korzysta w związku z pełnieniem obowiązków służbowych z prawa do ochrony przewidzianej dla pracowników urzędów państwowych. Organy nadzorujące szkołę obowiązane są z urzędu występować w obronie nauczycieli, gdy ustalone dla nich uprawnienia zostaną naruszone.

Art. 64.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w której organizacja pracy przewiduje ferie letnie i zimowe, przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania.
2. Nauczyciel, o którym mowa w ust. 1, może być zobowiązany przez dyrektora do wykonywania w czasie tych ferii następujących czynności:
 - przeprowadzanie egzaminów,
 - prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego.Wymienione czynności nie mogą zająć nauczycielowi więcej niż 15 dni.
3. Nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 8 tygodni w czasie ustalonym w planie urlopów.
4. W ramach ustalonego w ust. 1 i 3 wymiaru urlopu wypoczynkowego, nauczyciel ma prawo do nieprzerwanego co najmniej 4-tygodniowego urlopu wypoczynkowego.
5. Uprawnienie określone w ust. 3 przysługuje od dnia 1 stycznia 1983 roku, a do tego czasu przysługuje urlop w wymiarze 6 tygodni.

Art. 65.

Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której organizacja pracy przewiduje ferie szkolne, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu w ostatnim dniu poprzedzającym ferie szkolne, a prawo do drugiego i dalszych urlopów w każdym następnym roku kalendarzowym.

Art. 66.

1. W razie niewykorzystania przez nauczyciela urlopu wypoczynkowego w całości lub części w okresie ferii szkolnych z powodu niezdolności do pracy wywołanej chorobą lub odosobnieniem w związku z chorobą zakaźną, urlopu macierzyńskiego, odbywania ćwiczeń wojskowych albo krótkotrwałego przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje urlop w ciągu roku szkolnego w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni.
2. W razie niewykorzystania przysługującego w myśl art. 64 ust. 1 lub 3 urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, powołania do zasadniczej służby wojskowej albo do odbywania zastępczo obowiązku tej służby, do okresowej służby wojskowej lub do odbywania długotrwałego przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu, nie więcej jednak niż za 8 tygodni, o ile rozwiązanie stosunku pracy nie nastąpiło z przyczyn powodujących utratę prawa do urlopu wypoczynkowego. Przepis ten stosuje się do nauczycieli, którzy pracowali co najmniej jeden rok.
3. W sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, termin wejścia w życie uprawnień do 8-tygodniowego urlopu uzupełniającego i do ekwiwalentu za urlop w tym wymiarze ustala się od dnia 1 stycznia 1983 r., a do tego czasu przysługuje urlop uzupełniający do 6 tygodni i odpowiedni do tego wymiaru ekwiwalent.

Art. 67.

1. Nauczycielowi w okresie urlopu wypoczynkowego przysługuje wynagrodzenie w takiej wysokości, w jakiej otrzymałby, gdyby w tym czasie pracował. Zmienne składniki wynagrodzenia są obliczane na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z okresu 3 miesięcy poprzedzających

miesiąc rozpoczęcia urlopu, a w wypadku znacznego wahanja wysokości wynagrodzenia, okres ten może być przedłużony do 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu.

2. Przypadki, w których zmienne składniki wynagrodzenia za urlop oblicza się na podstawie wynagrodzenia z okresu dłuższego niż 3 miesiące, określi Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 68.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć przysługuje urlop płatny dla dalszego kształcenia się oraz inne ulgi i świadczenia związane z tym kształceniem. Nauczyciel może otrzymać urlop płatny lub bezpłatny dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych, a bezpłatny dla innych ważnych przyczyn.
2. Rada Ministrów określa zasady udzielania urlopów, ulg i świadczeń, o których mowa w ust. 1, oraz organy uprawnione do wydawania decyzji w tych sprawach.

Art. 69.

1. W okresie urlopu macierzyńskiego wypłaca się nauczycielce wynagrodzenie jak za urlop wypoczynkowy.
2. W razie gdy czas pracy kobiety karmiącej dziecko wynosi ponad 4 godziny ciągłej pracy dziennie, przysługuje jej prawo korzystania z jednej godziny przerwy wliczanej do czasu pracy.

Art. 70.

1. Nauczycielowi mianowanemu, który wniósł podanie o przeniesienie do miejscowości będącej miejscem stałego zamieszkania współmałżonka, organ nadzorujący szkołę udziela urlopu bezpłatnego, jeżeli podanie o przeniesienie nie może być uwzględnione z powodu niemożności zatrudnienia go w zawodzie nauczycielskim w miejscu stałego zamieszkania współmałżonka.

2. Okres urlopu bezpłatnego, o którym mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 2 lat. Jeżeli w tym okresie nauczyciel nie podjął ponownie pracy, stosunek pracy ulega rozwiązaniu. W razie zaistnienia możliwości ponownego zatrudnienia, stosunek pracy powinien być z nim nawiązany w pierwszej kolejności.

Rozdział 8.

Ochrona zdrowia.

Art. 71.

Nauczycielom zatrudnionym na terenie wszystkich wsi oraz miast liczących do 5 tys. mieszkańców zwraca się koszty przejazdu publicznymi środkami lokomocji do lekarza lub szpitala w celu uzyskania pomocy lekarskiej związanej z chorobą zawodową.

Art. 72.

1. Niezależnie od przysługującego nauczycielowi i członkom jego rodziny prawa do korzystania z opieki lekarskiej i środków leczniczych na zasadach określonych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym, organy nadzorujące szkołę przeznaczają corocznie w budżetach dodatkowe środki finansowe z przeznaczeniem na pomoc zdrowotną dla nauczycieli korzystających z opieki zdrowotnej.
2. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określi formy leczniczej pomocy specjalistycznej dla nauczycieli.
3. Uprawnienia, o których mowa w art. 71 i art. 72 ust. 1, zachowują nauczyciele po przejściu na emeryturę lub rentę.

Art. 73.

1. Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć po przepracowaniu co najmniej 3 lat w szkole udziela się płatnego urlopu dla poratowania zdrowia na okres do jednego roku, o ile organ społecznej służby zdrowia stwierdzi, że stan zdrowia nauczyciela wymaga powstrzymania się od pracy w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia. Jeżeli jednak do nabycia praw emerytalnych brak jest mniej niż jeden

rok - płatny urlop dla poratowania zdrowia nie może być udzielony na okres dłuższy niż do końca miesiąca kalendarzowego poprzedzającego miesiąc, w którym nauczyciel przechodzi na emeryturę.

2. Tryb i sposób postępowania organów społecznej służby zdrowia w sprawach, o których mowa w ust. 1, określi Minister Zdrowia i Opieki Społecznej.
3. Urlopu, o którym mowa w ust. 1, udziela bezpośrednio organ nadzorujący szkołę.

Rozdział 9.

Dzień Nauczyciela.

Art. 74.

W dniu rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej 14 października każdego roku obchodzony będzie Dzień Nauczyciela.

Rozdział 10.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 75.

1. Mianowani nauczyciele ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązków, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2.
2. Za mniejsze uchybienia tym obowiązkom wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z odeksem pracy.

Art. 76.

1. Karami dyscyplinarnymi dla nauczycieli są:
 - 1/ nagana z ostrzeżeniem,
 - 2/ zwolnienie z pracy,
 - 3/ wydalenie z zawodu nauczycielskiego.
2. Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna.
3. Wymierzenie kary dyscyplinarnej określonej w ust. 1, pkt 3 jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nau-

czycielskim.

4. Wymierzenie kary dyscyplinarnej określonej w ust. 1 pkt. 2 jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie trzech lat od ukarania.
5. Odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem włącza się do akt osobowych nauczyciela.

Art. 77.

1. W sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają w I instancji:
 - 1/ komisje dyscyplinarne przy terenowym organie administracji państwowej stopnia wojewódzkiego - dla nauczycieli szkół podległych pośrednio i bezpośrednio tym organom,
 - 2/ komisje dyscyplinarne przy właściwych ministrach - dla nauczycieli szkół podległych tym ministrom i nie podporządkowanych organom administracji państwowej.
2. Drugą instancją w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli są odwoławcze komisje dyscyplinarne przy właściwych ministrach, powołane do rozpatrywania odwołań od orzeczeń komisji dyscyplinarnych wymienionych w ust. 1. Orzeczenia komisji odwoławczych są ostateczne.

Art. 78.

Komisje dyscyplinarne są niezawisłe w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego.

Art. 79.

1. Organ administracji państwowej, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna, wyznaczy dla każdej komisji dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i odpowiednią liczbę jego zastępców z grona podległych sobie pracowników.
2. Rzecznik dyscyplinarny jest związany zaleceniami organu, który go powołał do tej funkcji.

Art. 80.

1. Postępowanie dyscyplinarne wszczyna komisja dyscyplinarna na wniosek rzecznika dyscyplinarnego.
2. Komisje dyscyplinarne wydają orzeczenia po przeprowadzeniu rozprawy oraz po wysłuchaniu głosów rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy.

Art. 81.

1. Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie sześciu miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ administracji państwowej, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna - wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie trzech lat od popełnienia takiego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa.
2. Rozwiązanie stosunku pracy po popełnieniu czynu nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej.

Art. 82.

1. Kary przewidziane w art. 76 ust. 1 pkt 1 i 2 podlegają zatarciu, a odpis orzeczenia o ukaraniu dołączony do akt osobowych nauczyciela ulega zniszczeniu po upływie 3 lat od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia o ukaraniu, jeżeli w tym okresie nie był on karany dyscyplinarnie lub sądownie.
2. Obowiązek wykonania postanowień ust. 1 spoczywa na organie, przy którym powołana jest komisja dyscyplinarna I instancji.

Art. 83.

1. Organ bezpośrednio nadzorujący szkołę może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub złożono wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych zarzutów

celowe jest odsunięcie go od wykonywania obowiązków w szkole.

W sprawach nie cierpiących zwłoki nauczyciel może być zawieszony przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

2. Nauczyciel zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków w razie jego tymczasowego aresztowania lub w razie pozbawienia go wolności w związku z postępowaniem karnym.
3. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy.

Art. 84.

1. Wynagrodzenie nauczyciela w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków może ulec ograniczeniu, a tymczasowo aresztowanego ulega ograniczeniu najwyżej do połowy, w zależności od stanu rodzinnego pracownika, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym nastąpiło zawieszenie.
2. W okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków nie przysługują dodatki oraz wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe.
3. W okresie odbywania kary pozbawienia wolności nauczycielowi nie przysługuje wynagrodzenie.
4. Przepisy ust. 3 oraz art. 83 ust. 2 stosuje się także do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.
5. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia lub wyroku uniewinniającego, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia.

Art. 85.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe przepisy w zakresie składu i właściwości komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasad i trybu ich powoływania, wyznaczenia składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz trybu postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

Rozdział 11.
Uprawnienia emerytalne.

Art. 86.

Nauczyciele oraz członkowie ich rodzin mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z uwzględnieniem art. 88 ustawy, z tym że nauczycieli zalicza się do pracowników I kategorii zatrudnienia.

Art. 87.

1. Nauczyciele mający 30-letni okres zatrudnienia, w tym 25 lat zatrudnienia I kategorii, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.
2. Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla nauczyciela przechodzącego na emeryturę lub rentę inwalidzką ustala się na zasadach ogólnych określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że do podstawy tej wlicza się również wszystkie nagrody /odpowiednią ich część/ za osiągnięcia zawodowe uzyskane przez nauczyciela w okresie, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru emerytury /renty/.
3. Szczegółowe zasady wliczania nagród do podstawy wymiaru emerytury i renty inwalidzkiej nauczycieli określa Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania, w drodze rozporządzenia.
4. Nauczyciele będący inwalidami I lub II grupy, a także nauczyciele będący inwalidami III grupy, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku przy pracy albo choroby zawodowej, mogą - po rozwiązaniu stosunku pracy na swój wniosek - przejść na emeryturę, o ile mają okres zatrudnienia wymagany dla uzyskania emerytury.

Art. 88.

1. Nauczycielom uprawnionym do emerytury lub renty inwalidzkiej przysługuje dodatek do emerytury lub renty w wysokości 15% tych świadczeń.

czeń, jeśli uprawniony wykonywał pracę nauczycielską w szkole.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje niezależnie od dodatku z tytułu posiadania odznaczeń państwowych.
3. Przepis ust. 1 dotyczy zarówno nauczycieli, którzy przejdą na emeryturę lub rentę po dniu wejścia w życie ustawy jak i tych, którzy przeszli na emeryturę lub rentę inwalidzką przed tą datą.
4. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania, w drodze rozporządzenia, okresy pracy uprawniające do dodatków, o których mowa w ust. 1 oraz szczególne zasady przyznawania i obliczania tych dodatków.

Rozdział 12.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 89.

1. Nauczycieli zatrudnionych w szkołach lub organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w dniu wejścia w życie ustawy, którzy uzyskali na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów kwalifikacje naukowe i pedagogiczne do nauczania lub prowadzenia zajęć wychowawczych w szkołach określonego rodzaju i stopnia, uważa się za posiadających kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela lub wychowawcy w tych szkołach, choćby nie posiadali wykształcenia określonego w art. 8 ust. 1.
2. Do absolwentów studiów nauczycielskich, którzy ukończą naukę w tych studiach po dniu wejścia w życie ustawy, w zakresie kwalifikacji naukowych i pedagogicznych stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1.

Art. 90.

1. Nauczycielom przechodzącym w drodze wyboru do pracy w związkach zawodowych zrzeszających nauczycieli przysługują odpowiednio uprawnienia wynikające z art. 51, 52, 59, 62 i 86-88. Uprawnienia te przysługują także nauczycielom, którzy przeszli z wyboru do pracy w tych związkach przed dniem wejścia w życie ustawy.

2. Nauczycielom przechodzącym do pracy w terenowych organach administracji państwowej na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych przysługują odpowiednio uprawnienia wynikające z art. 27 ust. 3, art. 29, 30, 32, 48, 50 - 52 i 86 - 88. Uprawnienia te przysługują także nauczycielom, którzy przeszli do pracy w tych organach na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 91.

1. Nauczyciele mianowani na stałe na podstawie dotychczasowych przepisów stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy.
2. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania do odwołania stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy, jeżeli spełniają warunki określone w art. 10 ust. 2.
3. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie:
 - 1/ mianowania do odwołania i nie spełniający warunków określonych w art. 10 ust. 2,
 - 2/ mianowania na czas określony,stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę w rozumieniu ustawy.

Art. 92.

Do nauczycieli zatrudnionych w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie mają zastosowania przepisy art. 52, 54-62, 71, 72 i 86-88.

Art. 93.

W zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, a nie unormowanych przepisami ustawy, stosuje się przepisy Kodeksu pracy.

Art. 94.

Nauczyciele, którym z uwagi na warunki pracy lub kwalifikacje przysługują na podstawie przepisów szczególnych określone uprawnienia

lub świadczenia branżowe, zachowują te uprawnienia lub świadczenia nadal w zakresie obowiązującym w dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 95.

1. Traci moc ustawa z dnia 27 kwietnia 1972 r. - Karta praw i obowiązków nauczyciela /Dz.U. Nr 16, poz. 114 z późniejszymi zmianami/ w zakresie dotyczącym nauczycieli.
2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie obowiązują przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Art. 96.

Ustawa wchodzi w życie z dniem

UZASADNIENIE

rządowego projektu ustawy - Karta Nauczyciela .

1 Tryb i przebieg prac nad projektem ustawy.

Realizując umowy społeczne ze środowiskami nauczycielskimi i związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli /porozumienia i protokoły ustaleń w Szczecinie, Gdańsku i Warszawie/, Minister Oświaty i Wychowania powołał w październiku 1980 r. zespół roboczy do opracowania nowelizacji ustawy - Karta praw i obowiązków nauczyciela.

Projekt nowelizacji Karty przedłożony został następnie Komisji Społecznej powołanej dnia 10 lutego 1981 r. W skład Komisji weszli przedstawiciele : związków zawodowych, rad pedagogicznych wszystkich typów szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, zainteresowanych ministerstw i central związków spółdzielczych prowadzących szkoły oraz organizacji społecznych prowadzących statutową działalność oświatowo-opiekuńczą.

Na początku maja 1981 r. - zgodnie z uchwałą XXXII Krajowego Zjazdu Delegatów ZNP - kolejna wersja projektu ustawy - Karta nauczyciela została przez Ministra Oświaty i Wychowania przekazana Zarządowi Głównemu ZNP do opublikowania w "Głosie Nauczycielskim" w celu poinformowania środowisk nauczycielskich.

Równocześnie projekt został skierowany do oficjalnych uzgodnień międzyresortowych i z terenowymi organami administracji państwowej. Przedstawiono go także do konsultacji KC PZPR, NK ZSL, CK SD. O pracach związanych z projektem Karty nauczyciela informowana była na bieżąco Sejmowa Komisja Oświaty i Wychowania, która omawiała te sprawy na kilku kolejnych posiedzeniach, także z udziałem przedstawicieli obu związków nauczycielskich.

W czerwcu br. odbyło się 7 spotkań przedstawicieli związków nauczycielskich i Ministerstwa Oświaty i Wychowania z udziałem

grupy posłów Sejmowej Komisji Oświaty i Wychowania jako mediatorów w dyskusjach nad założeniami i rozwiązaniami projektu ustawy.

W dniu 14 lipca 1981 r. odbyło się w Ministerstwie Oświaty i Wychowania ogólne spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami związków zawodowych zrzeszających nauczycieli oraz zainteresowanych ministerstw, w wyniku czego powstał resortowy projekt ustawy z rejestrem rozbieżnych stanowisk z zainteresowanymi resortami, jak i związkami zawodowymi, których Minister Oświaty i Wychowania nie był w stanie usunąć we własnym zakresie.

W dniu 16 lipca 1981 r. projekt ustawy przesłany został wraz z uzasadnieniem i protokołem rozbieżności wszystkim zainteresowanym instytucjom i resortom.

Wobec istniejących rozbieżności w kilku zasadniczych kwestiach projektowanej regulacji i w celu przygotowania ostatecznej wersji rządowego projektu ustawy, odbyły się w Urzędzie Rady Ministrów podstawowe uzgodnienia w dniach 19 - 22 sierpnia 1981 r.

W dniu 7 września 1981 r. Rada Ministrów rozpatrzyła projekt ustawy Karta Nauczyciela. Ostatecznie uzgodniony rządowy projekt ustawy został zatwierdzony przez Prezydium Rządu w dniu 2 października 1981 r.

2. Zasadnicze założenia obecnego projektu ustawy.

Zgodnie z treścią porozumień społecznych z nauczycielskimi związkami zawodowymi oraz postanowieniami IX Nadzwyczajnego Zjazdu PZPR, przyjęto w sferze ekonomicznej Karty jako założenie podstawowe zasadę, że przeciętny poziom płacy nauczycieli nie powinien być niższy od przeciętnej płacy pracowników inżynieryjno-technicznych w przemyśle. Rozwiązanie to miałoby na trwałe zapobiegać rozwidłaniu się w przyszłości poziomu płac tych dwu grup zawodowych na niekorzyść nauczycieli, co było dotychczas zjawiskiem stale występującym i w umowach społecznych zostało generalnie zakwestionowane. System porównywa - nia płac będzie osobno szczegółowo określany. Drugim zasadniczym rozwiązaniem jest ustalenie w ustawie docelowego programu skracania

wymiaru obowiązkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych nauczycieli, którego I etap nastąpił z początkiem roku szkolnego 1981/1982. Zgodnie z literą porozumień drugi etap miałby być wdrażany w roku 1982/1983. Ze względu jednak na skutki finansowe i kadrowe w oświacie przewiduje się realizację drugiego etapu w roku szkolnym 1983/1984.

Ponadto projekt zakłada przyjęcie rozwiązań zmierzających do:

- ogólnego podniesienia rangi zawodu nauczycielskiego,
- przyznania nauczycielom szeregu uprawnień szczególnych związanych ściśle ze specyfiką i rolą społeczną zawodu /skrócenie okresów automatycznych awansów do wyższego szczebla uposażenia, wprowadzenia nagród jubileuszowych w skróconych terminach, wdrożenie rozszerzonego systemu dodatków za wysługę lat oraz kilku szczegółowych uprawnień pracowniczych/,
- przybliżenia w pozostałym zakresie uprawnień nauczycielskich do uprawnień ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej.

3. Skutki projektowanej regulacji,

Realizacja przedstawionych wyżej założeń ustawy - Karta Nauczyciela wymagać będzie przeznaczenia na ten cel dodatkowych środków finansowych, o które winien być zwiększony - sukcesywnie do 1984 r. włącznie - budżet Państwa w dziale "oświata i wychowanie".

Łącznie na wdrożenie założeń ustawy niezbędna będzie w latach 1981-1984 kwota około 34,5 mld zł, z czego na kolejne lata przypada:

w mld zł

Rok	Fundusz płac	Pochodne	Razem
1981	3,6	1,0	4,6
1982	8,2	2,3	10,5
1983	5,5	1,6	7,1
1984	7,7	2,2	9,9
1985	1,9	0,5	2,4
Razem	26,9	7,6	34,5

Szczegółowe zestawienie skutków finansowych wynikających z wdrożenia proponowanych nowych rozwiązań programowych płacowych ilustruje załączone zestawienie.

Harmonogram wdrażania poszczególnych rozwiązań ujęty będzie w Rządowym programie poprawy warunków materialnych pracowników oświatowych, przygotowywanym zgodnie z uchwałą IX Nadzwyczajnego Zjazdu PZPR do rozpatrzenia przez Rząd w IV kwartale 1981 r.

Od początku roku szkolnego 1981/1982 wdrażane są następujące elementy programu :

- I etap obniżenia obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych /o 4 lub 2 godziny tygodniowo/ ,
- kolejną podwyżką uposażeń zasadniczych /o 600 zł miesięcznie/ ,
- podwyżką stawek wynagrodzeń za godziny ponadwymiarowe /przejście na stawki wynikające z osobistego zaszeregowania/ ,
- wprowadzenie dodatków za nauczanie w oddziałach o ponadnormalnej liczbie uczniów.

Wydatki osobowe przewidziane do poniesienia w 1981 r. znajdują pokrycie w :

- środkach zatwierdzonych uchwałą nr 152/81 Rady Ministrów z dnia 27 lipca 1981 r. w sprawie zwiększenia funduszu płac z przeznaczeniem na realizację zobowiązań wynikających z dodatkowych porozumień podpisanych przez komisje resortowe z przedstawicielami załóg zakładów pracy bądź z organami związków zawodowych,
- środkach dodatkowych / 5 12 mln zł/ przewidzianych do uruchomienia dla pełnego sfinansowania skutków rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1981 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uposażenia nauczycieli i nauczycieli akademickich /Dz.U. Nr 20, poz. 102/.

Skutki rozwiązań planowanych na lata 1982-1984 będą zbilansowane we wspomnianym wyżej Rządowym programie poprawy warunków materialnych pracowników oświaty i wychowania, przy czym najwyższe tempo wzrostu wydatków nastąpi w 1982 r.

Skutki powyższe zakładają doprowadzenie w latach 1981-1985 do zrównania średniej płacy nauczycielskiej z średnią płacą pracowników inżynieryjno-technicznych, przy uwzględnieniu relacji między płacami tych grup zawodowych według stanu na 1980 r. Oznacza to, że w razie wystąpienia w latach 1981-1985 ruchu płac w systemie wynagradzania pracowników inżynieryjno-technicznych zaistnieje konieczność podwyższenia wynagrodzenia nauczycieli, a tym samym odpowiedniego zwiększenia środków osobowego funduszu płac w dziale "oświata i wychowanie".

Zawarte w projekcie ustawy rozwiązania wymagają ponadto przeznaczenia dodatkowych środków z budżetu Państwa w dziale "finanse i ubezpieczenia" w kwocie ca 1 mld zł na finansowanie niektórych uprawnień emerytalnych nauczycieli /wcześniejsze przejście na emeryturę, podwyższenie dodatku do emerytury/.

Poza skutkami finansowymi wejście w życie ustawy powoduje zwiększenie zapotrzebowania na kwalifikowane kadry pedagogiczne w oświacie. Łącznie z potrzebami jakie powodować będzie występująca obecnie fala wyżu demograficznego zapotrzebowanie to szacuje się w okresie do 1990 r. na około 160 tys. nauczycieli kwalifikowanych.

W pokryciu tego zapotrzebowania w najbliższych latach bierze się pod uwagę nie tylko absolwentów kończących kierunki nauczycielskie w szkołach wyższych i innych zakładach kształcenia nauczycieli, ale także wykwalifikowanych nauczycieli zatrudnionych aktualnie poza szkolnictwem, którzy będą mogli wrócić do zawodu w ramach przewidywanych przemieszczeń kadr w gospodarce narodowej.

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

O - osobowy fundusz płac
P - pochodne /28, 3%/
I - inne
R - razem

Zestawienie skutków finansowych
bilansowanych w dziale "Oświata i wychowanie"

w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	art.		1981	1982	1983	1984	1985	Razem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Wprowadzenie dodatków za usługę lat	32	O P R			1.598.293 452.317 2.050.610	1.676.949 474.577 2.151.526		3.274.242 926.894 4.202.136
2	Podwyższanie stawek wynagrodzeń za godziny ponadwymiarowe do wysokości wynikającej z osobistego zaszergowania	34	O P R	660.700 186.978 847.678	1.321.400 373.956 1.695.356				1.982.100 560.934 2.543.034
3	Obniżenie obowiązkowego wymiaru zajęć	42 ust. 1	O P R	1.308.000 370.164 1.678.164	2.616.000 740.328 3.356.328	1.308.000 370.164 1.678.164	2.616.000 740.328 3.356.328		7.848.000 2.220.984 10.068.984
4	Wprowadzenie dodatkowego wynagrodzenia za wychowawstwo klasy, prowadzenie kół zainteresowań, itp.	35	O P R			1.589.100 449.715 2.038.815			1.589.100 449.715 2.038.815

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5	Wprowadzenie nagród jubileuszowych za 20, 25 i 30 lat pracy pedagogicznej	48	O P R				825.530 233.625 1.059.155		825.530 233.625 1.059.155
6	Wprowadzenie zakładowego funduszu nagród	49	O P R				1.013.000 286.679 1.299.679	1.858.000 525.814 2.383.814	2.871.000 812.493 3.683.493
7	Przyznanie prawa do bezpłatnego mieszkania nauczycielom zatrudnionym w miastach do 5 tys. mieszkańców /tereny def. /	54 ust. 1	I	4.813	9.626				14.439
8	Przyznanie dodatku do wynagrodzenia z tytułu pracy na wsi i w miastach do 2 tys. mieszkańców oraz w miastach do 5 tys. mieszk. uznanych za tereny deficytowe	54 ust. 7	O P R			300.000 84.900 384.900	600.000 169.800 759.800		900.000 254.700 1.154.700
9	Przedłużenie do 8 tyg. wymiaru urlopu nauczycieli placówek nieferyjnych	64 ust. 3	O P R			111.000 31.413 142.413			111.000 31.413 142.413

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	Przedłużenie do 8 tyg. wymiaru urlopu nauczycieli placówek ferijnych w razie niewykorzystania urlopu w czasie ferii z powodu choroby, macierzyństwa itp.	66	O P R			99.954 28.287 128.241			99.954 28.287 128.241
11	Wliczanie do poborów za czas urlopu wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe	67	O P R		999.180 282.768 1.281.948				999.180 282.768 1.281.948
12	Podwyższenie płacy nauczycielskiej w składnikach nie wymienionych w poz. 1, 2, 4, 8 i 11	30 ust. 2	O P R	1.635.000 462.705 2.097.705	3.270.000 925.410 4.195.410	500.000 141.500 641.500	1.000.000 283.000 1.283.000		6.405.000 1.812.615 8.217.615
Ogółem			O P I R	3.603.700 1.019.847 4.813 4.628.360	8.206.580 2.322.462 9.626 10.538.668	5.506.347 1.558.296 - 7.064.643	7.731.479 2.188.009 - 9.919.488	1.858.000 525.814 - 2.383.814	26.906.106 7.614.428 14.439 34.534.973